

Handläggare
Magnus Åkesson
Telefon: 08-508 27 638**Till**
Idrottsnämnden

Ung livsstil - lägesredovisning av andel fysiskt aktiva barn och ungdomar i Stockholms stad samt vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar barn, ungdomar och vuxna önskar att staden ska satsa på

Förvaltningens förslag till beslut

Idrottsnämnden godkänner förvaltningens lägesredovisning.

Olof Öhman
FörvaltningschefKersti Ruthström
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms stads idrottsförvaltning genomför sedan tidigt 1980-tal i samarbete med Stockholms universitet kontinuerligt studier kring resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet inom fritidsfältet. 2013/2014 genomfördes den senaste resultatinsamlingen inom forskningsprojektet Ung livsstil. Utifrån denna studie presenteras i detta ärende hur stor andel av barnen och ungdomarna som är fysiskt aktiva, hur stor andel som är medlem i en idrottsförening, vilka specialidrotter som utövas i störst utsträckning samt vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar barn, ungdomar och vuxna tycker att staden ska satsa på.

Bakgrund

Stockholms stads idrottsförvaltning genomför sedan tidigt 1980-tal i samarbete med Stockholms universitet kontinuerligt studier kring resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet inom fritidsfältet. Forskningsprojektet Ung livsstil startade 1984 som ett gemensamt projekt mellan dåvarande Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet. Ung livsstil är idag ett samarbete mellan Stockholms universitet, Stockholms stad och 13 andra kommuner. Studier om Stockholms-

ungdomars fritids- och kulturvanor samt preferenser har genomförts 1985, 1992, 1994, 1998, 2004 och 2013/2014. Dessa studier har redovisats i en rad rapporter¹.

I den av Sverige ratificerade barnkonventionen 1989 uttrycks i paragraf 12 barnens rätt att bli hörda ”... i de administrativa förfaranden som rör barnen. Ju äldre de är desto mer ska barnens åsikter tillmätas betydelse”². Även Stockholms stad har under 1990-talet fattat beslut om att följa barnkonventionen³. I finansborgarrådets förslag till budget för Stockholms stad 2016-2018 står bland annat ”Barnets rättigheter ska tillgodoses genom att FN:s barnkonvention genomsyrar stadens verksamhet.”⁴. I Stockholms stads idrottspolitiska program för åren 2013-2017 anges att ”... inriktningen i FN:s barnkonvention ska genomsyra verksamhet som bedrivs i stadens såväl som föreningslivets regi. I Stockholms stad ska barn och ungdomar ges inflytande och möjlighet att påverka idrotts- och motionsverksamheten.”⁵.

Att följa upp ungdomars hälsa, fritidsvanor samt preferenser för fritid är således ett sätt för idrottsnämnden och idrottsförvaltningen att dels se hur de satsningar som görs slår ut och dels genom att fråga om preferenser följa intentionerna i barnkonventionen. I detta ärende presenteras hur stor andel av barnen och ungdomarna som är fysiskt aktiva, hur stor andel som är medlem i en idrottsförening, vilka specialidrotter som utövas i störst utsträckning samt vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar barn, ungdomar och vuxna tycker att staden ska satsa på.

Ärendet

Undersökningen

Resultatinsamlingen i forskningsprojektet Ung livsstil i Stockholm genomfördes i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet 2013-2014 i ett samarbete med Stockholms universitet. I mellan- och högstadiet har åtta stadsdelsnämndsområden (av 14 totalt) valts ut, vilka tillsammans speglar Stockholms stad som helhet. I mellanstadiet har

¹ Alla rapporter finns på www.stockholm.se/idrott/forskning.

² UD, *Mänskliga rättigheter. Konvention om barnets rättigheter*, 1990:6.

³ Se till exempel Stockholms stad, *Förslag till handlingsprogram - barnkonventionen i Stockholms stad*, Utlåtande 1997:164 RV11 (Dnr 860/96).

⁴ Stockholms stad, *Finansborgarrådets förslag till budget för Stockholms stad 2016-2018*, 2015.

⁵ Stockholms stad, *Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2013-2017*, 2013.

1 879 elever medverkat, i högstadiet 2 088 elever och i gymnasiet 1 464 elever. Svarsfrekvensen var i mellanstadiet 73 procent, i högstadiet 72 procent och i gymnasiet 73 procent⁶.

Hur stor andel är fysiskt aktiva idag?

Idrottsnämnden har tidigare fått presentationer av hur stor andel barn och ungdomar i Stockholm som är medlemmar i en idrottsförening. Andelen medlemmar har även brutits ned på kön, socioekonomiska grupper och invandrarbakgrund. Men hur stor andel är då fysiskt aktiva totalt sett, det vill säga inkluderat de som idrottar/motionerar i andra organisationsformer än förening, tränar på gym eller spontanidrottar/tränar på egen hand?

I detta sammanhang räknas man som fysiskt aktiv om man, minst två gånger i veckan, tränar/tävlrar i en idrottsförening eller tränar i annan organiserad form (till exempel dansskola eller gruppträning) eller går på gym eller idrottar/motionerar på egen hand/spontanidrottar⁷. I tabellen nedan redovisas hur stor andel barn och ungdomar i olika åldersgrupper som är med i idrottsförening samt hur många som är fysiskt aktiva enligt ovanstående definition, uppdelat på kön.

Tabell 1. Medlem i idrottsförening samt fysiskt aktiv totalt uppdelat på ålder och kön. Stockholms stad. Andel (%).

	Pojkar		Flickor	
	Medlem i idrottsförening	Fysiskt aktiv	Medlem i idrottsförening	Fysiskt aktiv
Mellanstadiet	71	76	50	65
Högstadiet	47	59	34	46
Gymnasiet	32	60	28	49

I tabellen framträder tre tydliga resultat. 1 Andelen fysiskt aktiva sjunker markant från mellanstadiet till högstadiet och gymnasiet,

⁶ Se bilagor för mer information om studien och hur datainsamlingen och resultatbearbetningen gått till.

⁷ För en mer omfattande definition av detta totalmått se Blomdahl/Elofsson, *Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?* s. 20 ff. Rapporten kan laddas ned på www.stockholm.se/idrott/forskning.

2 det är en större andel pojkar än flickor som är fysiskt aktiva i alla åldersgrupper, 3 tillskottet av andra idrotts-/motionsverksamheter (övrig organiserad idrott/motion, gym och spontanidrott) än idrottsförening blir större med ökad ålder.

Blir andelen fysiskt aktiva större eller mindre?

Ovan har beskrivits hur stor andel av barnen och ungdomarna i Stockholm som är fysiskt aktiva idag. Hur ser det då ut i jämförelse med när den tidigare genomförda studien i Ung livsstil genomfördes 2004? I tabellen nedan redovisas en jämförelse mellan andelen fysiskt aktiva 2004 och 2013/2014.

Tabell 2. Fysiskt aktiv totalt uppdelat på ålder och kön. Jämförelse 2004 och 2013/2014. Stockholms stad. Andel (%)⁸.

	Pojkar		Flickor	
	2004	2013/2014	2004	2013/2014
Högstadiet	70	59	56	46
Gymnasiet	66	60	52	49

Tabellen visar att andelen fysiskt aktiva har sjunkit bland både pojkar och flickor i högstadiet sedan 2004. Andelen fysiskt aktiva pojkar i gymnasiet har minskat något sedan 2004 och bland gymnasieflickor är andelen aktiva ungefär desamma 2013/2014 som 2004.

Hur stor andel av Stockholms stads barn och ungdomar är med i olika specialidrotter?

I tabell 1 redovisas hur stor andel pojkar och flickor i olika åldersgrupper som är medlemmar i en idrottsförening. Men frågan är vilka specialidrotter som utövas? I *bilaga 1* finns en fördjupad resultatredovisning av detta. Nedanstående tabell visar de specialidrotter som är störst totalt i respektive åldersgrupp (mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet)⁹.

⁸ Av utrymmesskäl i enkäten ställdes inte samma frågor i mellanstadiet som i högstadiet och gymnasiet år 2004 varför det inte var möjligt att bilda måttet på fysisk aktivitet totalt på samma sätt som 2013/2014.

⁹ Se bilaga 1 för mer information om studien, urval, hur frågan om föreningsmedlemskap har behandlats mm.

Tabell 3. Andel medlemmar i de mest förekommande idrotterna totalt i olika åldersgrupper. Andel (%).

	Mellanstadiet	%	Högstadiet	%	Gymnasiet	%
1	Fotboll	25	Fotboll	14	Fotboll	7
2	Basketboll	6	Basketboll	4	Ridsport	4
3	Tennis	6	Ridsport	3	Friskis & Svettis ¹⁰	3
4	Ridsport	5	Innebandy	3	Tennis	2
5	Simning (alla discipliner)	5			Innebandy	2

I samtliga åldersgrupper är fotboll den klart största idrotten, även om skillnaden till övriga idrotter minskar med ökad ålder. I både mellanstadiet och högstadiet är basket den näst största idrotten där man når 6 procent respektive 4 procent. I gymnasiet är ridsport den näst största idrotten. Noterbart är att Friskis & Svettis bland ungdomar i gymnasiet är den tredje största idrotten.

Vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar vill Stockholms stads invånare att staden ska satsa på?

I *bilaga 2* redovisas en fördjupad resultatredovisning av vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar barn, ungdomar och vuxna (19-84 år) i Stockholms stad tycker att staden ska satsa på under de kommande åren¹¹. I tabell 4 visas en översiktlig bild av vilka de mest önskade anläggningstyperna totalt är i olika åldersgrupper.

Tabell 4. De 6 mest önskade idrottsanläggningarna totalt i olika åldersgrupper. Andel (%).

	Mellanstadiet	%	Högstadiet	%	Gymnasiet	%	Vuxna	%
1	Äventyrsbad	47	Gym	33	Gym	30	Motionsspår/skidspår	23
2	Fotbollsplan	31	Fotbollsplan	27	Utegy	22	Simhall	18
3	Simhall	25	Äventyrsbad	24	Fotbollsplan	22	Utegy	14
4	Klättervägg	22	Simhall	21	Motionsspår/skidspår	19	Fotbollsplan	13
5	Bowlinghall	20	Utegy	14	Äventyrsbad	18	Parker	12
6	Lokal för dans	17	Anläggning för parkour	14	Simhall	16	Sporthall för bollsporter	6

¹⁰ Friskis och Svettis medlemmar redovisas för sig och övriga friidrottsföreningar för sig då föreningen skiljer sig från friidrottsförbundets övriga medlemsföreningar.

¹¹ Se bilaga 2 för mer information om studierna, urval mm.

I mellanstadiet toppas önskemålen av äventyrsbad, i högstadiet och gymnasiet är gym den mest önskade anläggningstypen och bland vuxna är det motionsspår/skidspår som är mest önskat. Ju äldre ungdomarna blir desto mer dras önskemålen mot anläggningar som kan kategoriseras som motionsanläggningar, det vill säga anläggningar som inte är till för specifika specialidrotter. Undantaget är fotbollsplaner som hamnar högt i samtliga åldersgrupper. Särskilt efterfrågat i alla åldrar är olika typer av badanläggningar samt fotbollsplaner. Gym och utegym efterfrågas även det starkt bland ungdomar och vuxna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av utvecklingsavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utifrån ovanstående resultatredovisning, som brutits ned på ålder och kön, kan ett antal enkla slutsatser dras:

- **Ålder:** Tappet av andel fysiskt aktiva är stort när barnen övergår till att bli ungdomar. Detta innebär att de insatser som görs för att höja den fysiska aktiviteten bör inriktas mot högstadie- och gymnasieungdomar. De yngre barnen är betydligt mer aktiva, detta i kombination med att de yngre rör sig mer på raster i skolan och dylikt gör att resurserna framförallt bör inriktas mot att stimulera de äldre tonåringarna till idrott och motion.
- **Kön:** I samtliga åldersgrupper är det en större andel pojkar än flickor som är fysiskt aktiva. Det är därför särskilt angeläget att prioritera flickor i ungdomsåren i de ansträngningar som görs för att öka den fysiska aktiviteten.
- **Kompletterande verksamhet:** Av tabell 1 framgår tydligt att föreningsidrotten tappar medlemmar när ungdomarna går i högstadiet och gymnasiet¹². Vikten av att erbjuda till exempel kompletterande verksamhet till den traditionella föreningsidrotten och jämställda spontanidrottsanläggningar blir således påtaglig.

Måluppfyllelse

Ärendet redovisar hur nämnden når upp till målet om ökad fysisk aktivitet bland barn och ungdomar.

¹² För tolkningar av varför allt färre ungdomar deltar i föreningsidrotten se forskningsrapporterna *Segrar föreningslivet?* av Blomdahl, Elofsson, Åkesson, Lengheden. Rapporten kan laddas ned på www.stockholm.se/idrott/forskning.

Tillgänglighet

I ett senare ärende kommer förvaltningen att redovisa idrotts- och motionsvanor bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan utifrån Ung livsstils studier.

Bilagor

1. *Hur stor andel av Stockholms stads barn och ungdomar är med i olika specialidrotter? – En resultatredovisning bland mellanstadie-, högstadie- och gymnasieelever i Stockholms stad. Av Åkesson, Blomdahl, Elofsson*
2. *Vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar vill Stockholms stads invånare att staden ska satsa på? – En resultatredovisning bland mellanstadie-, högstadie- och gymnasieelever samt vuxna i Stockholms stad. Av Åkesson, Blomdahl, Elofsson*